

AS CONCENTRACIÓNS PARCELARIAS:

UNHA ARMA DE DESTRUCCIÓN

Carlos Vales

A DESTRUCCION DO MEIO AMBIENTE

¿Que é o que se destrúe coas concentracións parcelarias?. A veces, áreas naturais valiosísimas. Desecáronse as lagoas da Terra Cha e a máxica Antela da Límia -un lugar con máis diversidade biolóxica que Doñana- e un se imaxinaba que tais actuacións eran produto do pasado, dun pasado de ignorancia ambiental absoluta e vergoñenta. Pero o pasado se continua no presente e a desecación de Antela se sigue a completar minuciosamente na actualidade, destruindo os últimos reductos naturais de aquel paraíso biolóxico; da mesma maneira, a transformación e degradación da lagoa de Traba, no corazón da Costa da Morte, so se poido evitar en parte grácias ás protestas provocadas pola brutal desfeita. É dicir, para empezar, se

desprecia o patrimonio natural máis valioso de Galiza, cuxa importancia ninguén discute.

Se así se comenza, cómo non explicarse que se destrúa a paisaxe agrária da que se descoñece totalmente o seu valor. Destruen-se sebes e valados, soutos de castiñeiros, carballeiras, congostras, fontes, vexetación de regatos e ríos... Difícil resumir aquí en poucos parágrafos o valor de todo este mosaico destruído. Os ríos e a súa vexetación son aceptados como valiosos polos mesmos que acometen ou avalan a súa destrucción, como recoñecen os propios técnicos do Servicio de Estructuras Agrárias da Xunta de Galicia, o que non evita que se continue coa eliminación da vexetación de ribeira e a canalización dos cauces. As sebes e os valados, reductos de diversidade biolóxica estudados e valorados en toda Europa, desde a Franza ás

EDICIÓNS DO CASTRO
DO GRUPO SARGADELOS

SADA-CORUÑA Tfños. 620200 e 520937 Fax 623804

LIBROS GALEGOS FEITOS EN GALIZA

- Pra recuperar a nosa memoria histórica
- Pra estudar a nosa realidade presente
- Pra espallar as nosas formas culturais

NOVIDADES

Cadernos do SEMINARIO DE SARGADELOS:

- Clodio González Pérez, O REFRANEIRO DO MAR.

Publicacións do SEMINARIO DE ESTUDOS GALEGOS (Área de Ciencias Agrarias):

- CONGRESO AGRÍCOLA GALLEGO DE 1864 (ed. facsimilar).

- Varios, CONGRESO GALEGO DE PROTECCIÓN VEXETAL.

Serie / ENSAIO:

- Manuel Luis Casalderrey, CIENCIA, CONSUMO Y OTRAS COSAS.

Revista / LAROUCO:

- Antonio Rodríguez Colmenero, CORPUS-CATÁLOGO DE INSCRIPCIONES RUPESTRES DE ÉPOCA ROMANA DEL CUADRANTE NOROESTE DE LA PENÍNSULA IBÉRICA.

Illas Británicas, porque son elementos da paisaxe capaces de incrementar o rendimento productivo agrario e de protexer os cultivos, son destruídos como se de algo inútil se tratase. Os camiños rurais, disenhados cunha lóxica que responde a necesidades ancestrais, son destrozados e substituídos por pistas lineais, trazadas desde despachos por individuos que descoñecen e ignoran o detalle da realidade física sobre a que traballan. Os bosques e as árbores vellas, patrimonio ecolóxico con frecuencia valiosísimo nun país coma o noso, sometido a unha deforestación que durou séculos e que nunca recuperou auténticos bosques, senón sucedáneos constituídos por plantacións con especies exóticas que carecen do boa parte do valor dos bosques autóctonos, eses bosques e esas árbores vellas son frecuentemente talados ou arrincados. Outras veces os bosques son abertos polo trazado das novas pistas á especulación madeireira, cando en moitos casos perviviron ate hoxe amparados na súa difícil accesibilidade.

A DESTRUCCIÓN DO PATRIMONIO CULTURAL

E se se desprecia o valor natural da paisaxe agraria destruída, co mesmo descoñecemento obsceno se desprecia o seu valor cultural. So desde a prepotencia paifoca se pode ignorar que a paisaxe agraria representa unha forma de estar no mundo. Valados, fontes, congostas e árbores teñen significancia. O conxunto do territorio, especialmente se está tan humanizado como o noso, é arquitectura e, por tanto, cultura. Actuar sobre del debería esixir coñecer as súas claves, para procurar conservar o máis importante do seu valor testemuñal e simbólico. Pero como pretender iso, se nas concentracións en curso se teñen destruído castros, xacementos arqueolóxicos, calzadas romanas e edificacións milenarias. Para os responsábeis das concentracións, a nosa natureza e a nosa cultura son desprezables. Por tanto, nada mellor que arrasalas para acceder á modernidade.

¿Que conclusións tirar de todo o anterior?. ¿Significa iso que a concentración parcelaria carece de sentido?.

CONDICIONS PARA XUSTIFICAR A CONCENTRACION PARCELARIA

Para minimizar os efectos das concentracións parcelarias, compre facer as seguintes matizacións, ter en comta as preguntas de ONDE, COMO e PARA QUE se fai a concentración parcelaria:

ONDE: desde logo, non sobre as áreas naturais máis valiosas. Carece de sentido concentrar lagoas, veigas ou fragas, pero se está facendo, aínda que concentrar nestes casos signifique desecar as lagoas, rechea as veigas ou definir a propiedade do bosque para, inmediatamente, talalo.

Coidamos que tampouco se debe acometer a concentración en lugares onde a inversión non vai redundar nunha modernización efectiva. Gastarse 300 ou 400 millóns de pesetas para concentrar unhas terras agrícolas alí onde non quedan agricultores supón un uso pouco razoabel e pouco eficiente de fondos públicos.

O anterior enlaza coa outra pregunta, PARA QUE concentrar. A concentración non pode ser un fin en si mesmo, que agote os seus obxectivos en canto se realiza, senon que é un instrumento máis, importante pero un máis, ao servizo do verdadeiro fin: facer máis eficiente e competitiva a actividade agraria, contribuíndo ao que debe ser o verdadeiro fin, mellorar as condicións de vida no campo e de paso fixar poboación agraria, dándolle futuro á nosa agricultura. Pola contra, con demasiada frecuencia, a concentración consegue fins perversos: concentrar as fincas e abrir pistas de acceso para así mellor urbanizar, para fomentar indirectamente unha construción ciscada e caótica que non fai máis que sentar as bases para problemas futuros, pero que en calqueira caso nada ten que ver co progreso agrario.

¿COMO concentrar?. Respectando ao máximo os valores culturais e ambientais que atesoura a xeografía agraria deste país. É penoso que un pobo se adique durante miles de anos a recrear o territorio sobre o que vive, que conserve esa paisaxe ao longo do tempo, para que agora veñan a dicernos que nada deso ten valor, que até as fontes equivocaron o sitio onde nacen e os ríos confundiron o seu curso. A concentración ten que respetar todos os elementos posibles da paisaxe agraria, e acometer TAN SO AS TRANSFORMACIONES IMPRESCINDIBLES, preocupándose á vez de poñer as bases para a conservación, e para revalorizar o máis valioso ambiental e culturalmente do existente.

Nada máis lonxe da nosa intención facer tal afirmación, e noutro artigo deste mesmo número insístese nese razoamento. Por outra banda, se fose obxectivo dos seus detractores -entre os que se inclúe todo o movemento ecoloxista- acabar coa concentración parcelaria, non se preocuparían de ofrecer unha alternativa para levala a cabo evitando os seus inadmisibles impactos destructores actuais.

Rematamos dicindo o que debería resultar evidente concentración parcelaria é un problema de toda a sociedade, non é un couto privado dos burócratas do Servicio de Estructuras Agrarias, nen un saco sen fondo de diñeiro co que manter oficinas de "consulting" e maquinaria pesada arrasando o país. ■